

Sygn. akt VII U 727/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2020r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2020r. w Warszawie

sprawy B. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek odwołania B. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 21 listopada 2019 roku, numer (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne B. B. w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej stanowią w okresie od grudnia 2017r. do maja 2018r. kwoty zadeklarowane przez B. B.;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na rzecz B. B. kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

W dniu 30 grudnia 2019r. B. B. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 21 listopada 2019r., numer (...), w której organ rentowy ustalił wysokość podstawy wymiaru składek B. B., podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, na ubezpieczenia społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne w okresie od grudnia 2017r. do maja 2018r.

Ubezpieczona wniosła o zmianę decyzji i ustalenie, że podstawy wymiaru składek w ww. okresie stanowią kwoty zadeklarowane. Uzasadniając swe stanowisko zakwestionowała twierdzenia organu rentowego, że wysoka podstawa wymiaru składek, zadeklarowana w okresie prowadzenia działalności gospodarczej, nie znajduje uzasadnienia z ekonomicznego punktu widzenia i pozostaje w zupełnym oderwaniu od osiągniętych w tym okresie dochodów. Podkreśliła także, że organ rentowy nie zakwestionował prowadzenia działalności gospodarczej, jak i nie udowodnił tego, że intencją zgłoszenia wysokiej podstawy wymiaru składek było uzyskanie jak najwyższych świadczeń. Dalej ubezpieczona wyjaśniła, że zgodnie z poglądami prezentowanymi w orzecznictwie, to na niej spoczywa ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej, wobec czego to, że uzyskiwała z tego tytułu niski dochód, nie jest podstawą do obniżania podstawy wymiaru składek. Powołała się również na uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z

21 kwietnia 2010r., sygn. akt II UZP 1/10, w której podważono możliwość obniżenia podstawy wymiaru składek przez organ rentowy w sytuacji, gdy podstawę wymiaru stanowi kwota zadeklarowana, mieszcząca się w granicach określonych przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W tych okolicznościach, zdaniem ubezpieczonej, organ rentowy nieprawidłowo zinterpretował zarobkowy charakter działalności gospodarczej, nie wziął pod uwagę ryzyka przedsiębiorcy, a dodatkowo nie udowodnił, że jej intencją było otrzymanie najwyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego (odwołanie z dnia 20 grudnia 2019 roku, k. 3-5 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej kosztów procesu według norm przepisanych.

Ustosunkowując się do podniesionych w odwołaniu zarzutów organ rentowy wyjaśnił, że linia orzecznicza zaprezentowana przez stronę odwołującą się jest nieaktualna. Uprawnienie organu rentowego do weryfikacji podstawy wymiaru składek osoby prowadzącej działalność gospodarczą jest obecnie niekwestionowane w orzecznictwie. Przywołane zostały mówiące o tym: wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2018r., I UK 208/17; wyrok Sądu Najwyższego z 17 października 2018r., II UK 301/17; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 6 listopada 2019r., III AUa 115/19; wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z 26 czerwca 2019r., VU 78/19, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 27 lutego 2019r., III AUa 835/18.

W kończącej odpowiedź na odwołanie podsumowaniu organ rentowy wskazał, że celem działalności gospodarczej jest zarobek, czyli przychód pokrywający w pełni wydatki związane z prowadzoną działalnością, w tym na ubezpieczenia społeczne, wystarczający na utrzymanie i rozwój przedsiębiorcy, co w przypadku ubezpieczonej ewidentnie nie miało miejsca. Z dokumentów finansowych wynika jednoznacznie, że firma prowadzona przez ubezpieczoną nie osiągała wyników finansowych umożliwiających i uzasadniających maksymalne możliwe podnoszenie deklarowanych składek na ubezpieczenia społeczne (odpowiedź na odwołanie z dnia 28 stycznia 2020r., k. 10-11 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. B. jest z zawodu lekarzem dentystą. Od 5 stycznia 2015 roku, w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej, prowadzi gabinet stomatologiczny w B.. Z tego tytułu w latach 2015-2018 osiągnęła następujący dochód:

- w 2015 roku – 33.113,07 zł (przychód w wysokości 48.527,00 zł, koszty uzyskania przychodu w wysokości 15.413,83 zł);
- w 2016 roku – 26.006,62 zł (przychód w wysokości 72.950,00 zł, koszty uzyskania przychodu w wysokości 46.943,38 zł);
- w 2017 roku – 34.684,29 zł (przychód w wysokości 70.530,00 zł, koszty uzyskania przychodu w wysokości 35.845,17 zł).

W okresie od 5 stycznia 2015r. do 28 lutego 2015r. ubezpieczona była zgłoszona do ubezpieczeń jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu działalności gospodarczej, dla której podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Następnie, w okresie od 1 marca 2015r. do 31 grudnia 2018r. B. B. była zgłoszona jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu działalności gospodarczej, dla której podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Z kolei od 1 stycznia 2019r. nastąpiło zgłoszenie ubezpieczonej jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą nie mającej ustalonego prawa do renty z tytułu działalności gospodarczej, dla której podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne jest uzależniona od przychodu (odpis z (...), k. 34 a.s., deklaracje podatkowe PIT z lat 2015-2017, k. 35-48 a.s., zeznania ubezpieczonej, k. 58 a.s.).

Począwszy od grudnia 2017 roku B. B. zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w maksymalnej wysokości, tj. 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia. Wysokość deklarowanej podstawy wymiaru składek wynosiła: w okresie od grudnia 2017r. do marca 2018r. – po 10.657,50 zł, w kwietniu 2018r. – 11.107,50 zł, a w maju 2018 roku uległa zmniejszeniu proporcjonalnie w związku z okresem niezdolności do pracy i wypłaconym zasiłkiem chorobowym i wyniosła 2.665,80 zł (druk (...) P (...), k. 67 akt ZUS, druk (...) P (...), k. 104 akt ZUS; zeznania ubezpieczonej, k. 58 a.s). Ubezpieczona opłacała składki na ubezpieczenia społeczne liczone od podwyższonej zadeklarowanej podstawy wymiaru ze środków pochodzących z oszczędności (zeznania ubezpieczonej, k. 58 a.s).

Dochód z działalności gospodarczej B. B. w 2018 roku wyniósł 1.771,15 zł (przychód w wysokości 9.790,36 zł, koszty uzyskania przychodu w wysokości 8.019,21 zł) (deklaracje podatkowe PIT za rok 2018, k. 49-51 a.s.).

Pismem z dnia 30 września 2019r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wezwał B. B. do wzięcia udziału w czynnościach wyjaśniających dotyczących zasadności i możliwości deklarowania maksymalnych podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w miesiącach od grudnia 2017 roku do maja 2018 roku z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W odpowiedzi na powyższe wezwanie ubezpieczona przedstawiła dokumentację za lata 2017-2018 obejmującą faktury, rachunki, potwierdzenia wpływów i wydatków środków finansowych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą (wezwanie do udziału w czynnościach, k. 13 akt ZUS, wyjaśnienia B. B. wraz z załącznikami, k. 18 - 383 akt ZUS).

Po zakończeniu postępowania (...) Oddział w L. wydał w dniu 21 listopada 2019r. decyzję numer (...), w której na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 2a ust. 1 i ust. 2 pkt 1-4, art. 18 ust. 8-10, art. 20 ust. 1 i 2, art. 38 ust. 1 i 2, art. 68 ust. 1 pkt 1a i 1 c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, stwierdził, że podstawa wymiaru składek B. B., podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, wynosi:

- w grudniu 2017 roku – na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – 2.557,80 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 3.003,13 zł;
- w okresie od stycznia 2018 roku do kwietnia 2018 roku – na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – 2.665,80 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 3.554,93 zł;
- w maju 2018 roku – na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe – 773,94 zł, na ubezpieczenie zdrowotne – 3.554,93 zł.

W uzasadnieniu powyższej decyzji organ rentowy wyjaśnił, że okres deklarowania wysokich podstaw wymiaru składek, porównanie wysokości deklarowanych podstaw wymiaru z uzyskiwanym w tym okresie dochodem z działalności, a także okres pobierania świadczeń, wskazują jednoznacznie, iż motywem deklarowania przez B. B. najwyższej podstawy wymiaru i opłacenia składek w niekoniecznej i ekonomicznie nieuzasadnionej wysokości w odniesieniu do uzyskiwanych przychodów i dochodów, było uzyskiwanie wysokich świadczeń, nieproporcjonalnych do okresu i wysokości opłaconych składek. Organ rentowy wskazał przy tym, że wysokość dochodu uzyskiwanego przez ubezpieczoną w okresie od grudnia 2017r. do maja 2018r. była w poszczególnych miesiącach kilku lub kilkudziesięciokrotnie niższa niż średnio uzyskiwany dochód i nie wystarczała na opłacenie składek, co należy uznać za ekonomicznie nieuzasadnione. Zdaniem organu rentowego motywy ubezpieczonej znajdują potwierdzenie w fakcie, że po zakończeniu pobierania zasiłku chorobowego i macierzyńskiego nie wróciła do opłacania składek od deklarowanych podstaw i wykazywała podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależnione od przychodu (zawiadomienie o zakończeniu postępowania, k. 384 akt ZUS; decyzja ZUS z 21 listopada 2019r., k. 1-5 akt ZUS).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów oraz w oparciu o zeznania ubezpieczonej, których wiarygodność nie budziła wątpliwości tym bardziej, że okoliczności mające istotne znaczenie dla

rozstrzygnięcia były w zasadzie bezsporne. Strony ich nie kwestionowały, skupiając się raczej na możliwości zakwestionowania przez organ rentowy podstawy wymiaru składek zadeklarowanej przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą.

Sąd pominął wniosek organ rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości i rachunkowości, zgłoszony na okoliczności podane w punkcie 3 odpowiedzi na odwołanie (k. 10 a.s.), jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie B. B. podlegało uwzględnieniu.

W przedmiotowej sprawie poza sporem pozostawał fakt prowadzenia przez ubezpieczoną działalności gospodarczej, sam fakt podlegania ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności oraz wysokość deklarowanych przez ubezpieczoną podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Sporne, a zarazem wymagające rozstrzygnięcia w pierwszej kolejności, było natomiast, czy organ rentowy miał możliwość weryfikacji zadeklarowanej wysokiej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia.

Przeprowadzając rozważania we wskazanym zakresie, wstępnie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2020r. poz. 288), zwanej dalej ustawą systemową, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Ponadto w myśl art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Z kolei z art. 11 ust. 2 wynika, że osoby objęte obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymienione m.in. w art. 6 ust. 1 pkt 5, podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu na swój wniosek.

Objęcie ochroną ubezpieczeniową wiąże się z powstaniem obowiązku opłacania składek. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą reguluje art. 18 ust. 8 ustawy systemowej, zgodnie z którym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 i 5a, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Od tej zasady, wobec osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawodawca w art. 18a ustawy przewidział wyjątek w postaci możliwości zadeklarowania kwoty niższej niż określona w komentowanym przepisie, tj. nie mniej niż kwoty równej 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z kolei w myśl art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe określa zawsze podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i ubezpieczenia rentowe, jedynie z ograniczeniem wynikającym z art. 20 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Z kolei w myśl art. 66 ust. 1 pkt 1c ustawy z 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2020r. poz. 1398) osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób wymienionych w art. 66 ust. 1 pkt 1c określa art. 81 ust. 2 przywołanej ustawy, zgodnie z którym podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym

Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Uwzględniając powołane przepisy, Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie, podziela stanowisko zaprezentowane w uchwale składu 7 sędziów z dnia 21 kwietnia 2010r., II UZP 1/10, w której Sąd Najwyższy wskazał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych ustawą z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu do tej uchwały Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że w przypadku osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą nie zachodzi żaden cywilistyczny stosunek prawny, a tym samym nie ma możliwości oceny zadeklarowanej kwoty podstawy wymiaru składek pod kątem treści art. 58 k.c. czy art. 5 k.c. Uprawnień tych, w ocenie Sądu Najwyższego, Zakład nie posiada również na podstawie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, w tym art. 83 ust. 1 i 2 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 oraz art. 86 ust. 1 i 2 ustawy systemowej. Z art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy wynika, iż Zakład wydaje decyzje w zakresie ustalania wymiaru składek i ich poboru, co jest naturalną konsekwencją tego, iż do zakresu działania tego organu należy wymierzanie i pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne (art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy). Pod pojęciem wymierzania składek nie kryje się nic innego, jak tylko określenie wysokości tych składek według wynikającej z ustawy stopy procentowej (art. 22 ustawy systemowej), liczonej przy uwzględnieniu podstawy wymiaru ustalonej zgodnie z obowiązującymi przepisami (art. 18-21 ustawy). W tym samym zakresie Zakładowi przysługują przewidziane w art. 86 ust. 1 i art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy uprawnienia do kontroli prawidłowości i rzetelności obliczania, potrącania i opłacania składek przez ich płatników. Organ ten może zatem sprawdzić, czy płatnik wyliczył składkę prawidłowo, tzn. czy zastosował właściwą stopę procentową do przychodu stanowiącego w myśl przepisów ustawy podstawę wymiaru składek w określonej sytuacji faktycznej, potrącił te składki i je opłacił. Podstawą dla ewentualnych kontroli i decyzji jest przedstawienie przez płatnika imiennych raportów miesięcznych, zgodnie z art. 41 ustawy systemowej, który w ust. 13 przewiduje możliwość kwestionowania przez ZUS podanych mu informacji oraz ich zmiany. Wyrażone tym przepisem uprawnienie Zakładu nie może wykraczać poza przewidziane dla tego organu kompetencje kontrolne, które jak wskazano wyżej, odnoszą się wyłącznie do kwestii zgodności z przepisami ustawy systemowej czynności płatników w postaci obliczania, potrącania i opłacania składek. Przepis art. 41 ust. 13 ustawy systemowej może być zatem podstawą do dokonywania korekt w imiennych raportach miesięcznych wtedy, gdy zawarte w nim informacje nie odpowiadają rzeczywistości stanowi rzeczy, ewentualnie jeżeli są niezgodne z obowiązującymi przepisami. Nie można go natomiast postrzegać jako dającego możliwość ingerowania w wysokość deklarowanej przez ubezpieczonego podstawy wymiaru składek, jeżeli mieści się ona w granicach ustawowych. Niedopuszczalna jest w tym względzie wykładnia rozszerzająca, zwłaszcza że z treści art. 83 i 86 ustawy systemowej wynika jasno, iż kompetencje ZUS ograniczają się do kontroli i wydawania decyzji odnośnie do naliczania i odprowadzania składek pod kątem rzetelności i prawidłowości. Nie sposób stąd wyinterpretować prawa do samodzielnej (choćby nawet i pod kontrolą sądową) ingerencji Zakładu w treść deklaracji ubezpieczonego co do wysokości podstawy wymiaru składek, która mieści się w granicach ustawowych.

Dodatkowo nie można zapominać, że wspomniana uchwała, wydana w sprawie o sygn. II UZP 1/10, zapadła w 2010r. i ustawodawca dotychczas (do dnia wydania zaskarżonej w sprawie decyzji) nie podjął czynności zmierzających do zmian w sposobie ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Od stanowiska prezentowanego w uchwale II UZP 1/10 nie odstąpił także Sąd Najwyższy, który podzielił jej treść w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 11 lipca 2019r. (III UZP 1/19). Zauważyć przy tym trzeba, że wysokość świadczeń wypłacanych z ubezpieczenia chorobowego nie zależy od uznania organu rentowego, a więc w obowiązującym systemie prawnym problem świadczeń "nadmiernie wysokich" w stosunku do krótkiego okresu opłacania składek nie stanowi argumentu do przyznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych uprawnienia do weryfikacji zadeklarowanej przez płatnika podstawy wymiaru składek. Instrumenty przeciwdziałające wypłacie nieekwiwalentnie wysokich świadczeń wprowadzić mógłby wyłącznie ustawodawca. Dopóki takich rozwiązań nie ma, brak jest możliwości kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez płatnika przedsiębiorcę zarówno na ubezpieczenie własne, jak i na ubezpieczenie osoby z nim współpracującej, dla której prowadzący działalność gospodarczą jest płatnikiem składek. ZUS realizuje wobec uczestników stosunku prawnego powierzone mu przez prawodawcę

kompetencje. Z tego względu stosunek ubezpieczenia społecznego nie jest stosunkiem cywilnoprawnym, lecz ustawowo regulowanym stosunkiem prawnym opartym na zasadzie solidaryzmu, a wynikające z niego świadczenia nie mają charakteru cywilnoprawnego. Przepisy i instytucje prawa cywilnego mogą być wprost stosowane w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych tylko w razie wyraźnego odesłania przez normę prawa ubezpieczeń społecznych. Wyklucza się także możliwość wykładania przepisów prawa ubezpieczeń społecznych z punktu widzenia zasad współżycia społecznego, gdyż są to przepisy prawa publicznego, cechujące się niezbędnym rygoryzmem (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 października 2008r., II UK 71/08, LEX nr 519959 oraz z dnia 14 grudnia 2005r., III UK 120/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 338). Wprawdzie z ukształtowanego orzecznictwa wynika, że istnieje możliwość zakwestionowania przez Zakład podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że stanowiące tę podstawę wynagrodzenie zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa, lecz możliwość ta dotyczy sytuacji, w której ocenie z zastosowaniem zasad współżycia społecznego nie podlega sama podstawa wymiaru składek, ale stanowiąca tę podstawę wysokość umówionego przez strony stosunku prawnego i wypłaconego wynagrodzenia (przychodu). Możliwość ta dotyczy przede wszystkim umowy o pracę, której ważność poddaje się ocenie w świetle art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. Innymi słowy, w aspekcie zgodności z normami prawa cywilnego ocenie nie podlega stosunek ubezpieczenia społecznego, lecz związany z nim stosunek o charakterze cywilnoprawnym. Natomiast w orzeczeniach powołanych przez organ rentowy (II UK 301/17, I UK 208/17) Sąd Najwyższy dopuszcza ocenę wysokości podstawy wymiaru składek osoby prowadzącej działalność gospodarczą, ale wyłącznie jako element oceny ważności samego tytułu do objęcia ubezpieczeniem społecznym. W rozpoznawanej sprawie taka możliwość nie istniała, albowiem tytuł ubezpieczenia nie był podważany ani przez organ rentowy, ani przez sąd. Zaskarżona decyzja oraz odpowiedź na odwołanie także nie stawia zarzutów w tym zakresie.

Dla wzmocnienia zaprezentowanej argumentacji, odwołać należy się również do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z 7 lutego 2012r. (I UK 276/11; LEX nr 1313671), w którym zawarty został pogląd, że "przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych, a zatem nie można ich poddawać ani wykładni rozszerzającej, ani zwężającej, modyfikującej wyczerpująco i kazuistycznie określone przez ustawodawcę uprawnienia do świadczeń". Powyższe stanowisko wyrażane było wielokrotnie w rozstrzygnięciach wydawanych przez Sąd Najwyższy i ma charakter utrwalony (wyrok Sądu Najwyższego z 16 sierpnia 2005r., I UK 378/04, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 218; wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2006r., I UK 128/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 359; wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2008r., I UK 239/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 103; wyrok Sądu Najwyższego z 4 marca 2008r., II UK 129/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 155 i wyrok Sądu Najwyższego z 19 maja 2009r., III UK 6/09, LEX nr 509028).

Powyższe rozważania i wnioski Sądu Najwyższego Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela w całej rozciągłości i przyjmuje za własne. Wymaga przy tym podkreślenia, wbrew twierdzeniom organu rentowego, że powyższa linia orzecznicza nie uległa dezaktualizacji i jest szeroko aprobowana w orzecznictwie sądów powszechnych (zob. przykładowo wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 stycznia 2020r., XIV U 464/19; wyrok Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 23 czerwca 2020r., IV U 1224/19; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2016r., III AUa 1347/15; wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 7 marca 2019r., IV U 1767/18; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 kwietnia 2020r., III AUa 1929/19). W tym kontekście wymaga jednocześnie podkreślenia, że również przywołane w odpowiedzi na odwołanie wyroki Sądu Najwyższego nie świadczą o zmianie dotychczasowej linii orzeczniczej. Cytowany przez organ rentowy wyrok z dnia 5 września 2018r., I UK 208/17, nie został wydany w sprawie o podstawę wymiaru składek, lecz w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym, w których kwestia zadeklarowanej podstawy wymiaru składek była tylko jednym z elementów oceny, czy istniała podstawa do podlegania ubezpieczeniom. Powyższej konstatacji nie przeczy również pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 17 października 2018r., II UK 302/17. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wyraźnie wypowiedział się również co do możliwości weryfikacji działalności gospodarczej ze względu na uprawnienie do zgłoszenia wysokiej składki, wskazując, że uchwała z dnia 21 kwietnia 2010r., II UZP 1/10, nie zamknęła problemu,

gdyż dotyczyła sytuacji wynikającej z utrwalonego już tytułu ubezpieczenia i uprawnienia do określenia podstawy wymiaru składek w maksymalnej wysokości. Inna sytuacja występuje natomiast, gdy działalność gospodarcza jest rozpoczynana i główną intencją jej zgłoszenia i prowadzenia jest wskazanie od razu wysokiej podstawy wymiaru składek z zamiarem uzyskania wysokich świadczeń, choć uzyskiwany przychód z działalności jest znacznie niższy niż składki na ubezpieczenia i już tylko z tej przyczyny koszty działalności są znacznie wyższe niż przychody. W ślad za uzasadnieniem powyższego wyroku należy powtórzyć, że taka sytuacja może świadczyć o instrumentalnym działaniu w celu zdobycia świadczenia społecznego, a przecież głównym celem działalności gospodarczej nie jest ubezpieczenie społeczne, lecz zarobek, czyli dochód pokrywający w pełni koszty działalności, w tym ubezpieczenia społecznego, a ponadto wystarczający na utrzymanie i rozwój przedsiębiorcy.

W tym kontekście należy zatem stwierdzić, że powyższe rozważania Sądu Najwyższego w obu wyrokach dotyczyły zupełnie innych sytuacji faktycznych niż w niniejszej sprawie. Odnosiły się do spraw o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym, w których była jednocześnie kwestionowana podstawa wymiaru składek oraz sytuacji, gdy działalność gospodarcza jest rozpoczynana i główną intencją jej zgłoszenia i prowadzenia jest wskazanie od razu wysokiej podstawy wymiaru składek z zamiarem uzyskania wysokich świadczeń, choć uzyskiwany przychód z działalności był znacznie niższy niż składki na ubezpieczenia. Inaczej było natomiast w sprawie niniejszej. Z dokonanych w sprawie bezspornych ustaleń wynika, że ubezpieczona prowadzi działalność gospodarczą nieprzerwanie od stycznia 2015 roku, zaś na podwyższenie podstawy wymiaru składek zdecydowała się dopiero w grudniu 2017 roku. Poza tym w toku postępowania wyjaśniającego, jak i w toku postępowania sądowego, organ rentowy nie kwestionował prowadzenia przez ubezpieczoną działalności gospodarczej oraz zarobkowego charakteru tej działalności. Wprawdzie uzyskiwane przez ubezpieczoną dochody w okresie, za który zadeklarowała najwyższą możliwą podstawę wymiaru składek były niższe niż składki, jakie była zobowiązana uiścić – co też organ rentowy szczegółowo przedstawił w zaskarżonej decyzji – jednakże wobec dotychczas trwającego, dość długiego okresu prowadzenia działalności, kwestia ta ostatecznie nie mogła mieć znaczenia dla samego uprawnienia do zadeklarowania składki w sposób dowolny.

Mając na uwadze powyższe, uznać należało, że organ rentowy nie miał podstaw, by kwestionować zadeklarowane przez B. B. podstawy wymiaru składek, które nie przekraczały kwot wynikających z ograniczeń powołanych w powyżej przytoczonych przepisach. Powołanie się w tej sytuacji przez organ rentowy na zasady współżycia społecznego, w tym zasady solidaryzmu i równego traktowania ubezpieczonych, było niezasadne. Odwołanie podlegało zatem uwzględnieniu w całości, wobec czego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję, orzekając jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c., a więc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Ustalając wysokość kosztów procesu podlegających zwrotowi Sąd miał na względzie, że sprawa o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne jest sprawą o prawo majątkowe, zaś wartość przedmiotu sporu równa jest różnicy pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2009r., II UZ 12/09; z 26 stycznia 2011r., II UK 190/10; z 7 kwietnia 2010r., I UZ 8/10; z 24 maja 2012r., II UZ 16/12). W przedmiotowej sprawie wartość przedmiotu sporu, którą organ rentowy określił w odpowiedzi na odwołanie, wyniosła 13.460 zł, a zatem wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono zgodnie z § 2 pkt 5 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 1800) na kwotę 3.600 zł.